

**TELŠIŲ MENO MOKYKLOS
FORMALŲJŲ ŠVIETIMĄ PAPILDANČIO
PAGRINDINIO DAILĖS UGDYMO PROGRAMA**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Programos teikėjas – Telšių meno mokykla (toliau – Mokykla).
2. Mokykla - savivaldybės biudžetinė įstaiga, įregistruota Juridinių asmenų registre, kodas 190590637.
3. Mokyklos buveinė – Justino Staugaičio tak. 2, Telšiai, LT-87131, tel. (8 444) 60220, el.p. tismuzika@gmail.com, interneto svetainė www.telsiumenomokykla.lt
4. Mokyklos grupė – neformaliojo švietimo mokykla ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo mokykla.
5. Programos pavadinimas: Formalųjį švietimą papildančio pagrindinio dailės ugdymo programa (toliau – Programa). Programos kodas – ID 478441. Programos kryptis pagal Formalųjį švietimą papildančio dailės ugdymo krypties klasifikatorių – 110200363.
6. Programa parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2022 m. sausio 4 d. įsakymu Nr. V-4 „Dėl bendrųjų iš valstybės ir savivaldybės biudžetų finansuojamų neformaliojo švietimo programų kriterijų patvirtinimo“ ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. sausio 27 d. Nr. V-48 įsakymu „Dėl rekomendacijų dėl meninio formalųjį švietimą papildančio ugdymo programų rengimo ir įgyvendinimo patvirtinimo“, Telšių meno mokyklos nuostatais.
7. Programos trukmė – 4 metai. Mokomasi grupėje. Vidutinis mokinių skaičius grupėje – 10.
8. Programos rengėjai: mokytoja metodininkė Solveiga Šiškauskienė, vyr. mokytojas Valdemaras Eitutis, vyr. mokytoja Irena Siaurienė.
9. Programa yra skirta **10-16 metų** mokiniams, besimokantiems pagal bendrojo ugdymo programas. Į pagrindinio dailės formalųjį švietimą papildančio ugdymo programą priimami 10-16 metų mokiniai pagal Telšių meno mokyklos dailės skyriaus pagrindinio ugdymo programos meninių duomenų patikros/atrankos tvarkos aprašą.
10. Dailės programa yra pritaikyta įvairių ugdymosi poreikių turintiems mokiniams. Mokytojai turi atitinkamą kvalifikaciją dirbti su spec. poreikių turinčiais vaikais.
11. Programa siekiama tenkinti besimokančiųjų kūrybinės saviraiškos poreikius ir įgyti meninio pažinimo kompetenciją.
12. Programos uždaviniai: kurti saugią, estetišką, atitinkančią higienos reikalavimus aplinką, kurioje organizuojamas ugdymo procesas, mokyklos veikla; padėti moksleiviams tikslingai pasirinkti vizualinės kūrybos priemones, būdus ir kompozicinius sprendimus; sudaryti sąlygas ir skatinti tirti, analizuoti įvairius praeities ir dabarties dailės reiškinius, ugdyti dailę tyrinius įgūdžius, gebėjimą pasirinkti informacijos šaltinius, skatinti savo atradimus bei perkelti į kūrybinę raišką; lavinti moksleivių gebėjimus reikšti savo sumanymus, mintis ir jausmus meno priemonėmis (komponuoti, kurti meninės raiškos formas, panaudojant įvairias medžiagas, technologijas); skatinti meninius, estetinius gebėjimus, žinias, nuostatas bei pritaikyti vietos bendruomenės socialiniame ir kultūriniame gyvenime (organizuoti renginius, rengti parodas, pristatyti įvairius kūrybinius projektus ir pan); pažinti Lietuvos bei pasaulio meno paveldą, suvokti jo unikalumą; praktiškai taikyti dailės raiškos ir pažinimo gebėjimus.

13. Ugdyto turinio branduolio dalykai: piešimas, tapyba, skulptūra; kompozicija, dailėtyra.

14. Pasirenkamieji dalykai: popieriaus plastika, tekstilė, grafika.

15. Metodai: taikytini šiuolaikiniai aktyviojo mokymo metodai ir priemonės: grupinis darbas, bendradarbiavimo metodas, improvizacijos elementai, „minčių lietus“, dalijimasis patirtimi ir atradimais, darbo rezultatų pateikimas ir pristatymas, darbas su kompiuteriu ir kitomis technologijomis. Taip pat projektinis darbas, apimantis problemos formulavimo, planavimo, kūrybos, rezultatų vertinimo ir pateikimo procesus, padedantis sieti ir derinti įvairius (akademinis, kūrybinis, socialinis) gebėjimus. Įvairios meninių projektų formos, besiskiriančios savo trukme, tema, interesais, turėtų būti nuolat organizuojamos meno dalykų pamokose. Numatyti aktyvūs ugdymo būdai, padedantys mokiniams aiškintis, vertinti, suprasti, spręsti gyvenimo problemas, atsakingai veikti ir kurti. Siekiama, kad įsisavinta informacija ir susidarytos nuostatos bei gebėjimai būtų taikomi gyvenime. Formuojamas požiūris, kad tyrinėtojas yra ne pasaulio išorėje, bet jo viduje, ugdytinis tampa tyrinėjamos, analizuojamos tikrovės dalimi. Akcentuojama visos mokinių veiklos formos, mokytojo ir mokinio bendradarbiavimas. Atsižvelgiant į nemažą moksleivių patirtį, labiau puoselėjami estetinio suvokimo ir vertinimo gebėjimai.

16. Priemonės: dailės dalykams pritaikytas kabinetas su molbertais, stovais, stalais, specialiu apšvietimu;

16.1. kompiuterinė, demonstracinė įranga;

16.2. modeliai ir vaizdinės priemonės natūros studijoms, kita vaizdinė, informacinė ir metodinė medžiaga;

16.3. parodoms pritaikytos erdvės su ekspozicine įranga, skirtos tiek mokinių, tiek profesionalių dailininkų kūriniams eksponuoti.

17. Programos suderinamumas su formaliojo švietimo programa: programoje atsižvelgiama į vaikų amžių ir jiems taikomą medžiagą. Priklausomai nuo vaiko amžiaus (klasės) ir tendencijų formaliajame švietime yra taikoma skirtinga disciplinų mokymo metodika, skirtingas pamokos lygis. Kūrybiniai procesai pritaikyti prie mokinio pasaulėžiūros ir supratimo, kuriuos jie įgyja formaliojo švietimo įstaigose. Derinamasi prie formaliojo švietimo įstaigų grafiko ir ten vykstančių programų

18. Kompetencijos, pasiekimai ir jų (įsi)vertinimas: gebėjimas ištraukti iš kūrybos procesą, vizualizuoti savo idėjas piešiant, tapant ar lipdant. Gebėjimas išbandyti skirtingas medžiagas ir technikas. Pasitikėjimas savo meniniais gebėjimais ir drąsus kūrybingumas. Domėjimasis savo krašto kultūra. Gebėjimas kelti ir įgyvendinti vizualias idėjas, išbandant grafines, spalvines, erdvines raiškos priemones bei technikas. Gebėjimas reflektuoti ir įsivertinti dailės, kultūros paminklus bei reiškinius, taikyti dailės pažinimo įgūdžius praktinėje veikloje ir gyvenime.

19. Vertinimas: meno mokyklos mokiniai vertinami 10 balų sistema.

II SKYRIUS PIEŠIMAS

20. Piešimo paskirtis – padėti suvokti tikrovės formų įvairovę, formuoti jų perteikimo bei studijavimo (tūris, forma, proporcijos, struktūra, šviesa, šešėlis ir pan.) įgūdžius. Piešimas apima studijinį (struktūrinis, analitinis, konstruktyvinis, kompozicinis ir kt.), eskizinį bei interpretacinį piešinį.

21. Piešimo tikslas – ugdyti gebėjimus regimo pasaulio trimačius objektus atvaizduoti plokštumoje, naudojantis įvairiomis piešimo priemonėmis ir technikomis; įgyti kūrybinei raiškai reikalingų žinių ir įgūdžių.

22. Piešimo uždaviniai:

22.1. suteikti žinių apie piešimo technines priemones bei jų panaudojimo galimybes, formuoti darbo jomis įgūdžius, nuosekliai įvaldyti piešimo technikas;

22.2. suteikti teorinių ir praktinių žinių apie akademinio piešinio formavimo principus;

22.3. mokyti analizuoti, suvokti, interpretuoti vaizduojamą objektą;

22.4. lavinti pastabumą, nuosekliai formuoti ir tobulinti praktinius piešimo įgūdžius atvaizduojant natūrą, kūrybinėms idėjoms fiksuoti, ugdyti gebėjimus tikslingai naudoti plastines raiškos priemones;

22.5. ugdyti kūrybiškumą bei individualų požiūrį.

23. Piešimo mokymas: piešimo mokymosi trukmė – 4 metai;

23.1. mokomasi 2 valandos per savaitę;

23.2. mokomasi grupėje.

23.3. užsiėmimai vyksta klasėse, gamtoje, muziejuose, galerijose ir kt.;

23.4. mokoma individualizuotai, lanksčiai pritaikant piešimo užduotis, laiduojančias mokinio gebėjimų plėtotę. Siekiama ugdyti pastabumą, nestandartišką analitinį – kūrybinį mąstymą;

23.5. pamokų metu derinamas teorinių žinių įsisavinimas su praktinių įgūdžių formavimu. Taikomi metodai – stebėjimas, fiksavimas, analizavimas, interpretavimas, vertinimas, aptarimas.

24. Turinio apimtis:

24.1. Piešimo techninių priemonių pažinimas ir darbo įgūdžių jomis formavimas, nuoseklus piešimo technikų įvaldymas. Susipažįstama su įvairiomis piešimo priemonėmis (pieštukas, grafitas, anglis, sepija, kreida, trintukas, tušas, flomasteris ir pan.), išbandomos įvairios jų naudojimo galimybės ir nuosekliai formuojami darbo jomis įgūdžiai. Išbandomos ir įvaldomos įvairios sausos ir šlapios piešimo technikos. Susipažįstama su netradicinėmis piešimo priemonėmis ir eksperimentinėmis technikomis.

24.2. Trimačio vaizdo perteikimas plokštumoje, teorinis ir praktinis piešinio formavimo principų įsisavinimas.

24.3. Susipažįstama su piešimo plastinės kalbos elementais (taškas, linija, dėmė, štrichas), jų panaudojimo galimybėmis. Mokomasi nustatyti piešiamo objekto bei jo dalių proporcijas, atskirų objektų dydžių santykį. Susipažįstama su klasikineis komponavimo principais (piešimo lapo geometrija, erdvės dalinimas, simetrijos ašys, optinis centras ir jų sąveika), linijine perspektyva (horizontas, žiūrėjimo taškas, centrinė ir kampinė perspektyva, fokusų taškai) ir tonine perspektyva. Mokomasi modeliuoti skirtingus tonus bei juos niuansuoti, plečiama tonų skyrimo geba. Mokomasi modeliuoti kamputas ir apvalias formas, perteikti šviesą ir šešėlį, suprasti formos ir šviesos tarpusavio sąveiką. Susipažįstama su klasikinio piešimo proceso metodine eiga, piešinio tolygaus formavimo principas, viso proceso metu išlaikant piešiamo objekto komponavimo, konstravimo, proporcijų perteikimo ir plastinės struktūros visumą.

24.4. Piešimo objektų studijavimas, fiksavimas, analizavimas. Piešiami įvairaus sudėtingumo natūros objektai, pradedant nuo elementarių geometrinių figūrų palaipsniui pereinant prie sudėtingesnių skirtingų medžiagų ir įvairių paviršių daiktų piešimo. Mokomasi suprasti vaizduojamo objekto konstrukciją, perteikti toną, jo niuansus, medžiagiškumą, tekstūrą, faktūrą, minkštų ir kietų kūnų paviršių, pastebėti ir užfiksuoti esminius piešiamų objektų bruožus bei ypatybes. Mokomasi piešti sudėtingus objektus, gamtines ir architektūrines formas bei objektų grupes perteikiant erdvę (natiurmortas, interjeras, architektūrinių objektų piešiniai, architektūrinis peizažas). Įgyjama bendrųjų žinių apie žmogaus anatomiją, galvos ir figūros proporcijas bei konstrukciją, piešiant portretą ir figūrą, mokomasi perteikti portretinį panašumą, charakterį, figūros plastiką, judesį. Siekiama nuosekliai analizuoti natūrą, lyginti ją ir piešinį, suvokti piešiamų objektų formos esmę, pastebėti niuansus. Piešiami eskiziniai, studijiniai, interpretaciniai, mintini piešiniai.

24.5. Kūrybiškumo ir individualaus požiūrio ugdymas. Atsižvelgiant į mokinio psichologines/fiziologines ypatybes, formuojami individualūs piešimo technikos įgūdžiai, susipažįstama su piešimo plastinės kalbos istorine raida ir eksperimentiniais piešimo būdais. Skatinama kūrybiškai naudotis piešimo plastinės ir techninės kalbos priemonėmis, eksperimentuoti. Mokomasi piešiniuose interpretuoti fiksuojamą medžiagą. Formuojami savarankiško piešimo įgūdžiai, individuali meninė raiška.

25. Mokinių pasiekimai:

25.1. Nuostatos: siekti nuosekliai įvaldyti piešimo priemones ir technikas, bei jas savitai panaudoti. Tyrinėti, analizuoti natūrą ir žvelgti į ją piešėjo akimis. Siekti įsitraukti į piešimo procesą ir juo mėgautis. Pasitikėti savo gebėjimais. Vizualizuoti savo mintis ir idėjas piešiant.

25.2. Veiklos sritis - piešimo techninių priemonių pažinimas ir darbo įgūdžių jomis formavimas, nuoseklus piešimo technikų įvaldymas.

25.3. Esminis gebėjimas: sąmoningai naudotis piešimo techninėmis priemonėmis, valdyti ir rinktis piešimo technikas.

25.4. Veiklos sritis – trimačio vaizdo perteikimas plokštumoje, teorinis ir praktinis klasikinio piešinio formavimo principų įsisavinimas.

25.5. Esminis gebėjimas: suprasti piešinio formavimo principus ir sąmoningai naudotis jais.

25.6. Veiklos sritis - piešimo objektų studijavimas, fiksavimas, analizavimas.

25.7. Esminis gebėjimas: nuosekliai ir kūrybiškai gilinti supančios aplinkos atvaizdavimo (piešimo iš natūros) įgūdžius.

25.8. Veiklos sritis - kūrybiškumo ir individualaus požiūrio ugdymas.

25.9. Esminis gebėjimas: kūrybiškai perteikti natūrą, tikslingai rinktis piešimo būdus, plastines priemones ir technikas.

III SKYRIUS TAPYBA

26. Tapybos paskirtis – pažinti spalvų savybes ir jų, bei tapybos priemonių, technikų, plastinės raiškos pagalbą, įvaizdinti regimąjį ar vaizduotės pasaulį, abstrakčias idėjas.

27. Tapybos tikslas – ugdyti tapybos plastinės raiškos, medžiagų, priemonių, spalvos galimybių išmanymą bei praktinius tapymo įgūdžius studijiniuose ir kūrybiniuose darbuose.

28. Tapybos uždaviniai:

28.1. suteikti žinių apie tapybos medžiagų bei priemonių technines ir tapybos plastinės kalbos galimybes, jų panaudojimo įvairovę;

28.2. suteikti žinių apie teorines, istorines, sociokultūrines, psichoemocines spalvos bei spalvinių derinių pažinimo, suvokimo ir praktinio naudojimo galimybes, lavinti spalvų atpažinimo gebą;

28.3. mokyti analizuoti, suvokti, vertinti, interpretuoti vaizduojamą objektą spalviniu - tapybiniu požiūriu, kūrybiškai naudoti tapybos plastinės kalbos elementus;

28.4. nuosekliai formuoti ir tobulinti tapymo įgūdžius, lavinti gebėjimus sąmoningai ir originaliai naudoti plastines raiškos priemones;

28.5. ugdyti kūrybiškumą bei individualų požiūrį.

29. Tapybos mokymas:

29.1. tapybos mokymosi trukmė – 4 metai;

29.2. mokomasi 2 valandas per savaitę;

29.3. mokomasi grupėje.

30. Turinio apimtis:

30.1. žinių apie tapybos medžiagų ir priemonių technines galimybes bei tapybos plastinės kalbos elementus įgijimas bei taikymas praktikoje. Susipažįstama su pagrindiniais tapybos plastinių bei techninių priemonių terminais, su įvairiais tapybiniais dažais (akvarelė, akrilas, tempera, aliejus ir pan.), jų techninėmis savybėmis bei tapybinėms galimybėms, jiems naudoti skirtomis priemonėmis;

30.2. spalvų ir spalvinių derinių suvokimo, gebėjimo juos perteikti ir tikslingai naudoti ugdymas. Pažintis su spalvotyro terminija ir pagrindais, spalvinių derinių suvokimo ir praktinio naudojimo tapyboje raida. Teorinės žinios nuosekliai gilinamos ir betarpiškai įtvirtinamos praktinėmis užduotimis;

30.3. nuoseklus tapymo įgūdžių formavimas. Mokomasi analizuoti ir suprasti vaizduojamų objektų arba jų grupių tapybinės interpretacijos galimybes. Nuosekliai vystomi regimosios tikrovės perkūrimo tapybinėmis priemonėmis gebėjimai (šviesa, šešėlis, kontrastas, niuansas, linijinė ir/ar spalvinė perspektyva, formos ir erdvės modeliavimas tonu ir/ar spalva, detalizacija ir apibendrinimas, medžiagiškumas);

30.4. formuojami ir tobulinami tapymo kalbos įgūdžiai (tapybiškumas/dekoratyvumas /grafiškumas, koloritas, spalviniai santykiai, apšvietimo charakteris, spalvinės dėmės dydžio ir formos svarba, potėpis ir faktūra) tapant natūrmortą, peizažą, portretą, pusfigūrę ar figūrą ir atliekant vis sudėtingesnes medžiagines natūros vaizdavimo (skaidrumas, blizgumas, atspindys, ir pan.) ir tikslines (šviesa, forma, erdvė ir pan.) užduotis;

30.5. kūrybiškumo ir individualaus požiūrio ugdymas. Skatinamas domėjimasis šiuolaikiniais tapybos procesais, analitinis ir kontekstualus jų vertinimas, gretinimas su asmeniniais kūrybiniais siekiais; improvizacija, individualumas, meninis ir techninis eksperimentavimas. Formuojama stilistinė tapybos kalba (asmeninė spalvinė sistema, tapysenos maniera, ritmika, spalvinis ir prasminis akcentavimas, subjektyvi erdvėvoka) ir gebėjimas sąmoningai naudoti specifines plastines priemones bei jų derinius tapomame paveiksle, suprasti jų psichoemocinio poveikio galią.

31. Mokinių pasiekimai:

31.1. nuostatos: suvokti regimąjį bei vaizduotės pasaulį, kaip spalvų ir spalvinių derinių reiškimosi erdvę. Pažinti ir skirti tapybos technikas bei gebėti jomis naudotis. Suprasti, analizuoti ir vertinti klasikinės bei šiuolaikinės tapybos kūrinius ir procesus, reikšti asmeninę nuomonę apie juos. Realizuoti kūrybines idėjas, tinkamai pasirenkant raiškos būdus ir tapybines priemones. Formuoti ir tobulinti individualią plastinę kalbą, subjektyvų analitinį ir emocinį santykį su tapybos objektu;

31.2. veiklos sritis - žinių apie tapybos medžiagų ir priemonių technines galimybes bei tapybos plastinės kalbos elementus įgijimas bei taikymas praktikoje;

31.3. esminis gebėjimas: įvaldyti tapybos technikas ir tapymo būdus, įsisavinti pagrindinę tapybos plastikos terminiją, naudoti tapybos plastinės raiškos elementus;

31.4. veiklos sritis - spalvų ir spalvinių derinių suvokimo, gebėjimo juos perteikti ir tikslingai naudoti ugdymas, nuoseklus tapymo įgūdžių formavimas, kūrybiškumo ir individualaus požiūrio ugdymas;

31.5. esminis gebėjimas: tikslingai naudoti spalvą ir spalvinius derinius – pagrindinę tapybos išraiškos priemonę – vaizduojant natūrą ir kuriant, nuosekliai ir kūrybiškai gilinti tapymo įgūdžius, mokėti sąmoningai ir kūrybiškai naudoti ir jungti tarpusavyje tapybinės kalbos elementus.

IV SKYRIUS SKULPTŪRA

32. Skulptūros paskirtis – ugdyti erdvinės formos suvokimą, įgyti jos kūrimo pagrindus.

33. Skulptūra apima: lipdybą, konstravimą, erdvinę plastiką, erdvinės formos kompoziciją, skulptūrines formas ir objektus, skulptūrines instaliacijas, ir kt. Atsižvelgiant į mokyklos turimą bazę, mokytojų pasirengimą ir poreikį, skulptūra gali būti keičiama kitais erdvinės formos kūrimo principų suvokimą ugdančiais dalykais (keramika, erdviniu dizainu ar pan.).

34. Skulptūros tikslas – ugdyti gebėjimus suvokti, atrasti ir kurti erdvinius objektus trimatėje erdvėje ir projekcijose, tam panaudojant įvairias priemones. Įgyti skulptūrinių žinių bei įgūdžių, reikalingų kūrybinei raiškai.

35. Skulptūros uždaviniai:

35.1. suteikti skulptūros plastinės struktūros, technikų ir technologijų teorinių bei praktinių žinių;

35.2. lavinti pastabumą, derinti jį su taktiliniu jautrumu bei struktūriniu erdvinės formos kūrimo logika;

35.3. išmokyti skulptūrinėmis priemonėmis atvaizduoti aplinkos objektus erdvėje;

35.4. praktiškai taikyti erdvinės raiškos įgūdžius;

35.5. atskleisti įvairialypes formos suvokimo ir naudojimo mene bei gyvenime galimybes;

35.6. ugdyti kūrybiškumą bei individualų požiūrį.

36. Skulptūros mokymas:

36.1. mokymosi trukmė – 4 metai;

36.2. mokomasi 2 valandas per savaitę;

36.3. mokomasi grupėmis, naudojant individualizuotą mokymą, lanksčiai pritaikant užduotis, geriausiai atitinkančias mokinio gebėjimų poreikius bei plėtotę.

37. Turinio apimtis:

37.1. Žinių apie skulptūros medžiagų ir priemonių technines galimybes bei skulptūrinės plastinės kalbos elementus įgijimas. Susipažįstama su skulptūrinių medžiagų įvairove. Išbandomos darbo su jomis priemonės bei mokomasi formos kūrimo būdų. Mokoma lipdybos ir molio formavimo įgūdžių bei keramikos technologijos žinių. Pagal galimybes susipažįstama su įvairiais konstravimo, medžiagų plastiškumo ir transformacijos, liejimo, gremžimo-skaptavimo ir kt. technologiniais procesais. Supažįstama su skulptūros plastinės raiškos elementais ir priemonėmis (plokštuma, reljefas, paviršius/faktūra, erdvinė struktūra, forma, masė, konstrukcija);

37.2. formos suvokimo ugdymas. Gilinamasi į skulptūrinio objekto vidinę ir stilistinę struktūrą, konstrukciją. Mokomasi objekto kopijos atlikimo ir interpretacijos technikų. Gilinamasi į medžiagos, formos ir formos plastikos tarpusavio priklausomybę, formos ir spalvos, formos ir ją supančios erdvės, formos ir funkcijos santykį;

37.3. nuoseklus erdvinės formos ir formos plastikos kūrimo įgūdžių lavinimas, atvaizduojant natūros objektus. Analizuojamos geometrinės formos ir jų tarpusavio sąveika bei gamtos formos. Susipažįstama su žmogaus veido ir figūros bendrosiomis proporcijomis, kūno dalių skulptūrine plastika ir konstrukcija, gilinasi į įvairių medžiagų skulptūrinės ir technologinės savybės. Siekiama lipdybos ir/ar kitokių formos konstravimo būdų išraiškingumo;

37.4. kūrybiškumo ir individualaus požiūrio ugdymas. Formuojamas individualus meniškumo, plastinės interpretacijos vidinis poreikis tikslingam plastinių ir techninių raiškos priemonių panaudojimui vaizduojamojo objekto charakteristikoms ir/ar idėjai atskleisti. Skatinamas technologinis eksperimentavimas, tarpdiscipliniškumas, individualaus braižo paieškos.

38. Mokinių pasiekimai:

38.1. nuostatos: Materializuoti plastines idėjas kuriant erdvines formas ir formuojant erdvę. Gilinti formos ir erdvės suvokimą. Siekti tikslingai taikyti formos kūrimo būdus kūrybinėse užduotyse. Pažinti, tikslingai praktikoje pasirinkti medžiagas, darbo priemones, technikas ir technologijas. Sieti formą, idėją, funkciją, medžiagą ir erdvę. Įprasminti savo idėjas formos srityje;

38.2. veiklos sritis - žinių apie skulptūros medžiagų ir priemonių technines galimybes bei skulptūrinės plastinės kalbos elementus įgijimas;

38.3. esminis gebėjimas: skirti skulptūros technikas ir formos kūrimo būdus, įsisavinti pagrindinę skulptūrinės plastikos terminiją, naudoti skulptūros plastinės raiškos elementus;

38.4. veiklos sritis - formos suvokimo ugdymas;

38.5. esminis gebėjimas: tikslingai naudoti formą, jos plastiką atvaizduojant natūrą ir kuriant;

38.6. veiklos sritis - nuoseklus erdvinės formos ir formos plastikos kūrimo įgūdžių lavinimas, atvaizduojant natūros objektus;

38.7. esminis gebėjimas: nuosekliai ir kūrybiškai gilinti skulptūrinės raiškos (lipdymo) įgūdžius.;

38.8. veiklos sritis - kūrybiškumo ir individualaus požiūrio ugdymas;

38.9. esminis gebėjimas: sąmoningai ir kūrybiškai naudoti skulptūrinės raiškos priemones, siekiant meninio rezultato.

V SKYRIUS KOMPOZICIJA

39. Kompozicijos paskirtis – supažindinti mokinius su dailės kūrinio kūrimo sisteminiais principais, formuoti plastinių idėjų vizualizavimo įgūdžius, ugdyti nestandartišką kūrybinį kritinį mąstymą.

40. Kompozicijos tikslas – ugdyti gebėjimus suvokti ir kurti meninį vaizdą, tikslingai pasirenkant individualius raiškos būdus, priemones, dailės sritis.

41. Kompozicijos mokymo uždaviniai:

41.1. suteikti teorinių ir praktinių žinių apie komponavimo pagrindus, kompozicijos rūšis, ypatybes, kūrimo principus;

41.2. supažindinti su atskirų dailės šakų meninio vaizdo kūrimo specifika;

41.3. nuosekliai lavinti individualią meninę raišką, gebėjimus pasirinkti ir taikyti plastines raiškos priemones;

41.4. formuoti vizualinę pasaulėžiūrą, suvokiant, analizuojant, vertinant, interpretuojant vizualumą, savo ir kitų kūrybos procesą bei rezultatus.

41.5. ugdyti kūrybiškumą bei individualų požiūrį.

42. Kompozicijos mokymas:

42.1. mokymosi trukmė – 4 metai;

42.2. mokomasi grupėje;

42.3. mokomasi 2 val. per savaitę;

42.4. teorija derinama su praktinių įgūdžių formavimu. Mokoma individualizuotai, lanksčiai pritaikant užduotis, laiduojančias mokinio gebėjimų plėtotę;

42.5. užsiėmimai organizuojami klasėje, gamtoje, muziejuose, galerijose ir kt.

43. Turinio apimtis:

43.1. formaliųjų komponavimo pagrindų įsisavinimas. Supažįstama su bendrais komponavimo principais, kompozicijos raiškos elementais (taškas ir linija, dėmė, šviesa ir šešėlis, spalva ir tonas) ir priemonėmis (statika, dinamika, simetrija ir kt.), rūšimis pagal kompozicinių elementų išdėstymą (uždara, atvira ir kt.) bei pagal santykį su regimuoju pasauliu (siužetinė, abstrakti, ir pan.);

43.2. sisteminių kompozicijos kūrimo principų pažinimas. Mokoma komponuoti naratyvo ar idėjos pagrindu. Analizuojami kompozicijos kūrimo sisteminiai principai, ritmika, vaizdo kadravimo ir prasminių momentų akcentavimo mechanizmai, objekto ir funkcijos sąsajos, ryšys tarp objekto ir ženklo, reikšmės ir prasmės, stilizavimo, stilistinės vienovės kūrimo būdai, konteksto, vertybinės orientacijos klausimai;

43.3. pasirinktos dailės šakos kūrybinių principų įsisavinimas, individualių raiškos formų paieškos. Gilinamasi į atskirų dailės šakų komponavimo ypatumus, vaizdavimo būdus, technines galimybes. Susipažįstama su klasikinėmis bei eksperimentinėmis technikomis, pasirinktos dailės šakos plastinės kalbos istorine raida. Mokomasi pasirinktos dailės šakos plastinių ir techninių raiškos priemonių įvaldymo, sprendžiant kylančius idėjos ir medžiagos, kūrinio ir aplinkos, autoriaus – kūrinio – žiūrovo santykio, stilistinės visumos, vertybinės orientacijos, ideologijos ir kt. klausimus. Skatinama ieškoti, įtvirtinti, analizuoti, pagrįsti, vertinti individualias ir grupines raiškos formas.

44. Mokinių pasiekimai:

44.1. nuostatos: domėtis, kaip tikslingai taikyti kompozicinės raiškos elementus, priemones, o taip pat kompozicijos sisteminius principus kūrybinėse užduotyse;

44.2. siekti pažinti, tikslingai pasirinkti ir taikyti praktikoje medžiagas, darbo priemones, technikas ir technologijas. Skirti prasmę nuo reikšmės. Norėti realizuoti kūrybinėje veikloje ir rasti jai vietas savo asmeniniame gyvenime. Atsakingai žiūrėti į kūrybą;

44.3. veiklos sritis - formaliųjų komponavimo pagrindų įsisavinimas;

44.4. esminis gebėjimas: naudoti kompozicinės raiškos priemones bei sisteminius principus kuriant;

44.5. veiklos sritis - sisteminių kompozicijos kūrimo principų pažinimas;

44.6. esminis gebėjimas: naudoti sisteminius komponavimo principus kuriant;

44.7. veiklos sritis - pasirinktos dailės šakos kūrybinių principų įsisavinimas, individualių raiškos formų paieškos;

44.8. esminis gebėjimas: įgyvendinti idėjas, tikslingai panaudojant kompozicines raiškos priemones, medžiagas bei technikas.

VI SKYRIUS DAILĖTYRA

45. Dailėtyros paskirtis - supažindinti su dailės, architektūros istorine raida, kūrinių istoriniu ir kultūriniu kontekstu, dailės rūšimis, žanrais ir vizualinės kalbos pagrindais, formuoti individualų mokinio santykį su kūriniu, ugdyti gebėjimą vertinti. Dailėtyra apima dailės istoriją, teoriją (stiliai, žanrai, meninės raiškos priemonės ir kt.), kritiką (kūrinio ir jo aplinkos analizė, interpretacija, vertinimas).

46. Dailėtyros tikslas – ugdyti visuminį meno reiškinių suvokimą, suteikiant dailės istorijos, teorijos, kritikos žinias, kūrinio analizės ir vertinimo įgūdžius, formuojant individualų santykį su meno kūriniu ar reiškiniu.

47. Dailėtyros uždaviniai:

47.1. suteikti teorinių žinių apie dailės rūšis, žanrus, stilius, vizualinės kalbos elementus;

47.2. supažindinti su Lietuvos ir pasaulio kultūriniu paveldu bei šiuolaikiniais meniniais reiškiniais, atskleisti skirtingą vizualinių reiškinių prigimtį ir įvairialypius jų vaidmenis konkrečiuose sociokultūriniuose kontekstuose;

47.3. išmokyti analizuoti, interpretuoti, vertinti kūrybos rezultatus.

48. Dailėtyros mokymas:

48.1. mokomasi 1 valandą per savaitę;

48.2. mokymosi trukmė – 4 metai;

48.3. mokomasi grupėje;

48.4. užsiėmimai organizuojami klasėse, muziejuose, galerijose, parodose, dailininkų studijose, bibliotekose ir kt., suteikiama galimybė naudotis įvairiais informaciniais šaltiniais.

49. Turinio apimtis:

49.1. teorinių žinių apie vizualinės kalbos elementus įgijimas. Mokiniai supažindinami su pagrindiniais terminais, dailės šakomis ir žanrais, meninio vaizdo kūrimo būdais, plastinės kalbos elementais, realybės ir meninio vaizdo santykiu, meno sampratos kilme;

49.2. meno kūrinių, dailės ir architektūros istorinės raidos procesų pažinimas. Nuosekliai studijuojama visuotinė bei Lietuvos architektūros ir dailės istorija. Mokiniai supažindinami su įvairiomis dailės stilistikomis, meno istorijos raida, žanrų, temų, plastikos, formų įvairove nuo seniausių laikų iki šių dienų. Suteikiamos žinios apie svarbiausius baltų ir lietuvių kultūros raidos etapus, papročius, simbolius, tikėjimus, tradicinio meno bruožus;

49.3. vizualiųjų reiškinių analizavimas, interpretavimas ir vertinimas. Mokoma apibūdinti, suprasti, interpretuoti, analizuoti ir vertinti meno kūrinius, sociokultūrinį vaidmenį, savo ir kitų kūrybinę raišką. Įgyjami architektūros, dailės kūrinio analizės pagrindai. Dailės kūriniai bei reiškiniai analizuojami epochos, stiliaus, individualaus braižo ir kitais požiūriais. Vertinami laiko, vietos, kultūros, menininko pasaulėžiūros ir socialiniai aspektai meninėje kūryboje.

50. Mokinių pasiekimai:

50.1. nuostatos: žvelgti į dailės ir architektūros istoriją kaip į vieną esminių dvasinės veiklos fiksacijų. Ieškoti idėjų įvairių epochų ir stilių meno kūriniuose. Toleruoti skirtingas meno apraiškas bei ieškojimus. Gilintis į meno sampratos atsiradimą ir prasmę, kritiškai ir kontekstualiai vertinti meno ir vizualumo poveikį visuomeninei sąmonei. Ugdytis toleranciją kitoms kultūroms ir skirtingiems požiūriams. Gerbti ir saugoti savo krašto tradicijas ir kultūrą. Prisidėti prie artimiausios aplinkos vertybių išsaugojimo, bet kartu ir būti atviram kaitai, ieškojimams, naujoms idėjoms ir naujai patirčiai;

50.2. veiklos sritis - teorinių žinių apie vizualinės kalbos elementus įgijimas;

50.3. esminis gebėjimas: susieti dailės teorijos žinias su praktine menine veikla ir gyvenimu;

50.4. veiklos sritis - meno kūrinių, dailės ir architektūros istorinės raidos procesų pažinimas;

50.5. esminis gebėjimas: įgytus istorinius meno kūrinių, reiškinių ir procesų pažinimo pagrindus pritaikyti praktinėje veikloje;

50.6. veiklos sritis - vizualiųjų reiškinių analizavimas, interpretavimas ir vertinimas;

50.7. esminis gebėjimas: analizuoti, interpretuoti ir vertinti vizualiuosius reiškinius.

VII SKYRIUS

DIDAKTIKOS NUOSTATOS IR PASIEKIMŲ BEI PAŽANGOS VERTINIMAS

51. Didaktinės nuostatos:

51.1. sudaryti sąlygas patirti meninius, estetinius išgyvenimus. Pastarieji padeda atsipalaiduoti, spręsti emocines ir bendravimo problemas, taigi atlieka terapinę, moksleivio vidinį pasaulį harmonizuojančią funkciją. Per išgyvenimus suvokiamos meno kūrinio prasmės, įgyjamas meninis pažinimas. Meniniai ir estetiški išgyvenimai yra pagrindas moksleivio sukurtam produktui ir meniniams gebėjimams įvertinti, taip pat meno kūrinio interpretacijai ir vertinimui;

51.2. ugdyti moksleivio asmenybę, formuoti jo humanistinių vertybių sistemą. Meninėje veikloje turėtų būti puoselėjamas moksleivių savarankiškumas, darbštumas, kantrybė, atkaklumas, minčių, sumanymų ir sprendimų laisvumas, taip pat atsakomybė ir tvirtas charakteris, padedantis gyventi ir veikti remiantis savo įsitikinimais ir sąžine, apginti savo bei kitų teises, oriai įveikti gyvenimo sunkumus;

51.3. ugdyti meninius gebėjimus. Meno kūriniai – tam tikros komunikavimo formos, perteikiančios prasmes, todėl į šią savybę turėtų būti labiau atsižvelgiama ir ugdymo procese. Pats meninio ugdymo procesas turėtų būti labiau grindžiamas menine komunikacija, nuolat keliant klausimus, ar moksleivis meno priemonėmis perteikia kūrybinius sumanymus, ar išreiškia formos elementus, ar kuriama forma pakankamai raiški, įtaigi, ar ji padeda užsimegzti bendravimo ryšį. Žinojimas, jog kitas asmuo (žiūrovas) žvelgia į jo kūrinį tikėdamasis komunikacinio ryšio, skatina paties moksleivio kuriamos raiškos suvokimą;

51.4. susieti meninę raišką su teorijos, istorijos, estetikos, kritikos žiniomis. Meninio ugdymo, kaip ir bet kurioje kitoje ugdymo srityje, orientacija tik į žinias ar tik į praktinę raišką menkina galutinius išsilavinimo rezultatus. Todėl svarbu, kad kūrybinė raiška, meninių gebėjimų lavinimas ir žinių perteikimas būtų natūraliai suderinti.

52. Mokykloje mokslo žinios ir pasiekimai vertinami pamokoje, peržiūrų (atsiskaitymų), parodų bei egzaminų metu.

53. Pagrindinio ugdymo pasiekimai vertinami kiekvieną pusmetį 10 balų sistema ir fiksuojami neformaliojo vaikų švietimo mokytojo grupinio darbo elektroniniame dienyne.

54. VI klasėje antras pusmetis skirtas kūrybinės užduoties darymui (kūrybinė užduotis - tai originalus autorinis moksleivio dailės raiškos darbas iš pasirinktos dailės srities).

55. Dailės raiškos darbas gali būti pasirenkamas iš šių vizualinio meno sričių:

55.1. tradicinės vaizduojamosios dailės šakos (tapybos, grafikos, skulptūros, koliažai, asambliazai);

55.2. avangardinės dailės rūšies (hepeningo, akcijos, performanso, kūno meno, žemės meno, konceptualiojo meno, instaliacijos);

55.3. naujomis techninėmis priemonėmis grįstos meno rūšies (meninės fotografijos, videomeno, kompiuterinio meno);

55.4. dizaino (grafinio dizaino, kostiumo dizaino);

55.5. scenografijos (dekoracijos, kostiumų eskizų, lėlių ar jų projektų).

56. Kūrybinio darbo gynimas vyksta toje pačioje patalpoje, kurioje yra eksponuoti darbai. Kūrybinio darbo gynime dalyvauja visi dailės egzaminą laikantys moksleiviai. Jie kartu su vertinimo komisija išklauso kūrybinių darbų pristatymus. Kiekvienas moksleivis egzamino vertinimo komisijai pristato savo darbą. Jis nusako temą pasirinktą dailės rūšį ar vizualinio meno sritį. Trumpai pristato darbo eigą ir paaiškina kodėl pasirinko šią temą kompozicinį sprendimą ir atlikimo techniką

57. Vertinimas: darbo pristatymas (tikslingas dailės terminų ir sąvokų vartojimas, išsamus ir aiškus savo kūrybinio darbo esmės perteikimas ir pagrindimas, darbo temos ar idėjos atskleidimas, autoriaus pasiekimai kūrybiniame procese, išradingas ir tikslingas pasirinktos technikos panaudojimas, originalus temos ar idėjos perteikimas, temos originalumas, ieškojimų įvairovė, sprendimų pagrįstumas, ar pasirinkta dailės rūšis, atlikimo technika, medžiaga atitinka idėją. Pateikiama - tema, problema, bendra kompozicija ar kompozicijos variantai.

58. Tėvai, globėjai (rūpintojai) informuojami žodžiu individualiai ir elektroniniame dienyne. Jie kviečiami į mokinių darbų peržiūras, parodas, kuriose gali sužinoti, pamatyti savo vaiko pasiekimus ir pažangą.

59. Programą baigusiems mokiniams išduodami Švietimo ministerijos neformaliojo vaikų švietimo pažymėjimai.

60. Pagrindinį dailės formalųjį švietimą papildančio ugdymo programos apimtis (mokiniam skiriamų pamokų/ valandų skaičius per savaitę):

Branduolio dalykai /ugdymo trukmė metais	1	2	3	4
Piešimas	3	2	2	2
Tapyba	2	2	2	2
Skulptūra	2	2	2	2
Kompozicija	2	2	2	2
Dailėtyra	1	1	1	1
Pamokų skaičius	10	9	9	9
